

Moshe Idel reforça el paper de Catalunya en la comprensió i difusió de la càbala a Europa

ELS darrers estudis han reforçat el paper de Girona i Barcelona en el desenvolupament de la càbala a Europa. Ho aplaudeix el romanès Moshe Idel (1947), la primera autoritat en mística jueva i un dels principals especialistes de la càbala, en la introducció del recull dels textos que ha elaborat al llarg de les darreres dècades sobre la matèria, i que van en la línia seguida per tots els estudiosos. Traduïts al castellà per Javier Guerrero, les Edicions Alpha Decay de Barcelona els han aplegat amb el títol *Estudios sobre la càbala en Cataluña*.

Com diu l'editorial, el recull conforma un corpus unificat i perfila una tesi valuosa, ja que situa la Catalunya medieval en un centre clau en la comprensió de la càbala durant el renaixement cultural i filosòfic del segle XII a Europa.

Per a Idel, la diversitat d'escoles cabalístiques delata la intensa vida intel·lectual i religiosa catalana, i la receptivitat a les influències del món jueu i no jueu. "Les interaccions entre algunes figures jueves i Ramon Llull, a Barcelona, són part d'aquesta receptivitat", escriu.

El primer centre de càbala del qual es té constància sorgeix, recorda Idel, en les

Bonastruc ça Porta (Girona, 1194 - Haifa?, 1270), Nahmànides, conegut també com a Ramban.

dècades del 1220 i 1230 a Girona, fundat pel provençal Isaac el Cec. Els primers documents del que es convertiria en el moviment cabalístic sorgeixen d'alguna població provençal a finals del segle XII.

"És assenyat assumir —escriu Idel— que la majoria del que coneixem sobre

l'escola principal de la càbala provençal ho han preservat cabalistes catalans".

Dues formes de càbala, dues escoles, amb divergències filosòfiques notables, van desenvolupar-se al mateix temps, enfrontades, la d'Isaac el Cec, gironina, i la barcelonina de l'esotèric Nahmànides, conegut amb el nom cristià de Bonastruc ça Porta, que serà la que acabaria imposant-se a Europa. Les diferències, de grup i conceptuals, entre les dues escoles, formaran part, anuncia l'estudiós, en el llibre que prepara actualment, *The Emergence of Kabbalah in Europe*.

L'any 1993, Idel va participar en el simposi sobre Ramon Llull celebrat durant els premis Octubre. El text de la seva intervenció, dedicada a aspectes concrets de la rica i sempre estimulante relació entre Llull i el misticisme jueu, és un dels aplegats en el volum.

Però l'escriptor català protagonitza un segon article, i és present en un parell més. I, a més, en la introducció, l'estudiós aporta noves argumentacions sobre l'impacte que van causar en Llull les dues formes fonamentals de càbala conegudes a Barcelona al final del segon terç del segle XIII.

LES NOTES DE VÍCTOR RIPOLL

■ Salvador Oliva deixa prenyat un poltre!

El crèdit incondicional i cec de crítics tan eminents com Jordi Llové, de mitjans de tant prestigi com *El País* i d'entitats culturals com la Fundació Pere Corominas, estalvien a Salvador Oliva l'esforç de procurar ser fidel a Shakespeare. I, a més, li treuen la por a les **aberracions** i a les bajanades, atès que creu, gràcies també a

la condescendència general dels mitjans de comunicació, que actua amb total impunitat. Així, un poltre —no parlem pas d'una poltra!— pot ser muntat i prenyat, li fa dir Oliva a Shakespeare (*Venus i Adonis*): "si es deixa muntar un poltre i queda prenys de jove, perd la força". Evidentment, Shakespeare no pot pas ser tan animal: "The colt that's back'd and burden'd being young loseth his

pride". És a dir, el que afebleix el poltre és la muntura —no pas ser muntat sexualment!— i la càrrega —res d'un embaràs—. Sellent: "El poltre que és muntat i carregat..."; Morera i Galícia: "Poltre, de jove doblegat..."; Hugo: "Le poulain qui est monté et chargé..."; García González: "El potro que se monta o carga cuando es joven..."; Ehrenhaus: "Poner muntura y peso a un potro joven...".

■ Dècada que grinyola

El *Diccionari de la literatura catalana* diu que Melcior Font publicà la biografia *Josep M. de Sagarra* (s. d.) als anys 20. Ho va fer l'any **1934**.

■ Façana amagada

El DIEC2 manté que una llosa "serveix generalment per a fer paviment o teulada". També s'usa molt per revestir **façanes**.